

УДК 65.01:336

О.М.Загородна канд. економ. наук, доц.
ТНЕУ, Україна

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ТА ПРОЦЕСНИЙ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ

О. М. Zahorodna Ph.D., Assos.Prof.

FUNCTIONAL AND PROCESS APPROACH TO MANAGEMENT

На більшості вітчизняних підприємств система управління є функціонально-орієнтованою, що базується на використанні його організаційної структури. Для неї характерні чітка ієрархічність, спеціалізація робіт з розподілом за структурними підрозділами (бюро, відділи, цехи і т.п.). Поряд з позитивними характеристиками такого підходу (простота формування організаційної структури; зниження витрат через спеціалізацію операцій та централізацію функцій), власні спостереження та огляд літературних джерел [1; 2; 3] дозволили виділити ряд його негативних сторін, а саме:

- більша зацікавленість відділів у реалізації цілей і завдань своїх підрозділів, ніж загальних цілей організації, що може призвести до міжфункціональних конфліктів. Операційний процес поділений на окремі не пов'язані між собою фрагменти робіт, що формують проміжні результати діяльності і не зацікавлює персонал в кінцевих результатах – рості прибутку і вартості підприємства;

- співробітники кожного підрозділу виконують лише строго відведені функції, і не відповідають за загальний результат, відповідальність за діяльність підприємства покладається на вище керівництво;

- складність міжфункціональної координації та низька оперативність і адаптивність до мінливих ситуацій. Обмін інформацією між структурними підрозділами здійснюється через керівників, що веде до значних втрат через сповільнення їх реакції на події, що відбуваються;

- вузькість спеціалізації персоналу. Менеджери формуються як фахівці і набувають досвіду в одному функціональному відділі, що заважає розвитку в них навичок системного підходу до вирішення проблем і, відповідно, обмежує підготовку в організації менеджерів, здатних вирішувати завдання стратегічного управління.

Згідно з процесним підходом, управління розглядається як сукупність взаємопов'язаних процесів, а кожний процес – як сукупність цілеспрямованих операцій (підпроцесів). Реалізація цього принципу кардинально змінює підхід до управління, основою якого, є ієрархічна організаційна структура. Бізнес-процеси дозволяють реалізувати всі види діяльності суб'єкта господарювання. Для конкретного виду робіт, що входять у процес діяльності, встановлюють відповідні параметри, які і визначають їх місце у загальній послідовності робіт, умови ініціації та термін виконання.

Реалізація процесного підходу до управління передбачає дотримання наступних умов: визначення процесів та порядку їх застосування підприємством; визначення послідовності і взаємодії процесів; визначення критеріїв та методів, які забезпечують результативність процесів та контроль за їх функціонуванням; забезпечення ресурсами та інформацією, необхідних для підтримування функціонування й моніторингу цих процесів; проведення спостережень, вимірювань та аналізу цих процесів; прийняття заходів, необхідних для досягнення цільових показників результативності та постійного їх удосконалення.

Переваги процесного підходу полягають у наступному:

- вимірником якості і цінності продукції є задоволеність замовника;
- кожен співробітник прив'язаний до кінцевого результату і відповідає за його

якість;

- обмін інформацією здійснюється усередині робочої групи бізнес-процеса, що виключає її спотворення, а також значно скорочує терміни передачі інформації від одного суб'єкта бізнес-процеса до іншого; унаслідок чого підвищується оперативність і адаптивність діяльності компанії;

- розглядаючи весь процес створення цінності від початку і до кінця, можна оптимально планувати ресурси; це приведе до скорочення невиправданих витрат і максимально дозволить просліджувати інвестиції, вкладені в проект по створенню цінностей;

- розглядаючи всю послідовність дій із створення цінності дозволить побачити, на якому етапі закладається та або інша якість, можна шляхом застережливої дії уникати браку, досягати максимальної якості і усувати непотрібні втрати.

Вивчення теорії і практики процесного підходу до управління дає можливість стверджувати про існування двох основних варіантів ідентифікації бізнес-процесів на підприємстві: узгодження бізнес-процесів з існуючою функціонально-ієрархічною структурою [1]; виділення наскрізних процесів, не пов'язаних з межами структурних підрозділів підприємства [2].

Слід зазначити, що формування наскрізних бізнес-процесів пов'язане з певними труднощами. Серед яких можна виділити: складність взаємодії керівників підрозділів з «власниками» бізнес-процесів; складність механізму управління; необхідність створення додаткової узгоджувальної інстанції при розподілі ресурсів; ріст тривалості часу, необхідного на обґрунтування і прийняття управлінських рішень, суб'єктивізм при виокремленні бізнес-процесів, підпроцесів та окремих операцій і т.п.

Враховуючи вказані негативні моменти, вважаємо більш прийнятним для підприємств другий варіант ідентифікації бізнес-процесів. Це дозволить узгодити бізнес-процеси з існуючою організаційною структурою підприємства та функціями підрозділів з бізнес-процесами, грамотно виділяти межі останніх, коректно узгоджувати взаємодію між власниками, замовниками, виконавцями, керівниками структурних підрозділів. Такий підхід до виділення бізнес-процесів сприятиме успішному господарюванню..

Література

1. Андерсен Б. Бизнес-процессы. Инструменты совершенствования / Б. Андерсен; пер. с англ. С. Ариничева. – М. : РИА «Стандарты и качество», 2003. – 272 с.

2. Безгін К. С. Порівняльний аналіз процесного та функціонального підходів до управління підприємством [Електронний ресурс] / К. С. Безгін, І. В. Гришина // Вісник економічної науки України. – 2009. – №2. – С. 3–7. – Режим доступу : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/45271/1-BEZGIN.pdf?sequence=1>. – Назва з екрану.

3. Серединська І.В. Особливості інтегрування систем вартісно-орієнтованого управління підприємствами : монографія / І. В. Серединська, В. М. Серединська; за заг. ред. Н. Б. Кирич. – Тернопіль, ФОП Паляниця В.А., 2015.– 354 с.